

Tryck-Friheten den Wälsignade.

Stockholm d. 15 Januarii 1784.

Til Förläggaren af Tryck-Friheten den Wälsignade.

Min Herre!

Er Prospektus som jag genom någon iring i postgången nu nyss fått; lås war Oj en hel hop artigheter; men som wån af mina Landsmän; i synnerhet den delen där af som redan i Schol-åren arbetar på at blifwa Sält-Herrar, har jag blifwit litet brydd öfwer Ett upsåt. En Slågtinge jag har, som är Hår-Friseur, har äfwen bidragit til min oro.

Jag kan således intet tillåta min Herre, at, hos wåra små sän-
rikar, sträcka sin observation högre, [ty jag tar för afgjort at Ni börjar
wid les boucles d'Artois, än til hufwudskålen, Pericranium, i fall min
Herre är älskare af Latin!] Alt hwad där ofwanpå siter, bönsfaller jag
måtte blifwa för min Herres ögon och penna förskonadt. Jag älskar ett
wål kammat Hufwud. Ju mindre Frisure, ju håldre. Deputom torde
min Herre intet lätt föreställa sig hwad inslytande Hårkamning har på
Krigskonsten, i synnerhet i Retraiten, Prints Ablalon til, exempel, blef hån-
gandes i en Ek, just för det Han hade okammat hår, det är för det,
Han intet bestod sig Hår-Friseur. Tänk i hwilken martofwa Ekwisten
tog fäste. Deputom förmler Historien, at Drottning Semiramis satte så
stort

stort värde på Hår-Friseurernes Konst, at Hon intet höll sina egna händer orvärdiga at föra Kammen, och då budet kom om Ståt-Hällarens Rebellion i Babylon; hvarigenom Hon, som stod mitt i sin Coeffure, hindrades at fullborda den, så mistrodde Hon alla andra än sig sjelf, at kamma Hufvudet sårdigt, upsköt således med andra hålstens kammande tills efter återvunden fred, då det blef Hennes första synla.

En annan Regent hade kanske först tänkt på goda Lagar i de tyglade Provincerna. Semiramis däremot friserade sitt Kongl. Hufvud och blef oddelig. Sörbl.

*Reflexioner i anledning af Doctor Franklin *).*

Uti en tid, då Abbé Rainal med så mycken wältalighet yrkar! menstlig- tens rätt: då Despoters omenstligheter med så mycken rättwisa och granskning dragas för Hans Domstol: Då heltwa de medelmåttiga Regenterne, som gjort hvarken godt eller ondt, intet slippa Honom, utan lika som bortwisas af Honom från de ärofställen de innehaf, har det förefallit mig underligt at höra Honom just hölja med Låfångar Hufvudmännen af Americaniska Congressen och däribland i synnerhet Herr Franklin, hvil- ken med nog anledning kan sägas varit driffjådern til Regementsförändrin- gen, som skedd i Norra America.

Hade Americanerne varit i samma olyckliga belågenhet, som de forda na Holländare och Schveitzare, at ständigt se mördareVpor swänga sig kring deras Hufvuden, at hvarken åga Samwets-fred, hemsfid eller Ugo- rätt: Se då stode Mänstligheten wisserligen i förbindelse, hos den man, som ågde nog mod och nog kloshet, at, uti sådana bisterheter räcka sina Landsmän hjälpsamma händer och grundlägga hos dem samtida frihet och säkerhet.

*) Infräs så wida de ei strida emot Tryckfrihets-Förordningen, en Förkliggares enda skyldighet, men jag förklarar tillika at jag ej kan hysa samma tantesätt som den Respective Anonymen och Inståndaren, hvilket c. a. g. skall bewisas.

Men Norra Americanerne woro et fritt folk förut, friare än Herr Rainal sjelf skulle råsa en Fermier på sin ägendom: *) Deras påståenden woro starkare, då redan, än billigheten medgaf hos et folk, som ej rådde om torfwan de bebodde: Hos Personer, hwilkas resepass dit antingen för dem eller deras Förfäder, woro grofwe brott, begångne i moderlandet, som man i en annan werlds tyfnad wille begrafsua. Alla friborne män, som godwilligt dirflyttat nyttjade ju Engelsmannas rätt, så ofta de til England kommo. Hela frågan emellan dem och England war endast om rättigheten at beskatta sig sjelfwa; hwartil man såsom tilläggnings anförde wisa Handelsanstalter.

Likwäl, männe Americanernes påståenden woro sådana, at de ägde rätt at beledsagas af sine yrkare med et blodigt och långwarigt krig? Ty „at förklara et folkslag krig, (ansförer Herr Montesquieu) det är, at döma det folket til döden. Därtill erfordras lika gällande ordsaker, som til „en enskild mans dömmande til döden.„ At påstå annat, wore ju all desamma, som at säga: man har ej läf at slösa med et enskildt lif, men wäl med et par hundrade.

Hwad är den Engellske rättigheten at beskatta sig sjelf? Jo det är en inrättning i stöd hwaras den del af folket som röstar, har rätt, at hwart sjunde år, gå drucken i några weckor, på en tillärd Parlaments-sedamots befofnad, hwilken, jämte hans stallbröder, sedermera beskattar landet medelst bewillningar, stundom stigande til större summor än de contributioner en armée utskrifwer i fiende-land.

Hwad är den Americanske rättigheten at beskatta sig sjelf? Han är ungefär allt det samma. Hwad han intet är, så blir han. Ty man wet at alle Republiker stiftas af en slags patriotisme och uplösas sluteligen af corruption. **) Männe nu denne rättigheten är så dyrbar, at han, för et enda människo-lif, ännu mera för hundratufende lif, som Americanska kriget minst kostar, borde köpas?

Således lærer tilldåras mig förklara, det all den lilla ökning i frihet Norra Americanerne wunnit, och hwilken ändå ej tillfaller alla, utan endast några wisa, den är wunnen på människighetens befofnad, at Statskonstens och Herr Franklins ära, ifall han hwartil är förste grundläggaren, blir

*) Männe Rainal skall finna sig uti at hans förpaltare tilmållade sig hans jord, ut det skäl, at Rainal föregafs hafwa begärt för stort arrende.

**) Holland och Sveits blifwa åtminstone intet bewis.

blir då endast den, at han, för at ändra den Aristocratie, som styrde Norra America, til et helt annat slag af Aristocratie, har wällat hundra gånger så många människors undergång, som Christian Tyran använde til Aristocratiens huswudsakeliga utrotande och har satt sin fosterbygd i oungänglig heter, at innom sju års tid bestatta sig högre, siewe, än innom Tretio år då Engellske Parlater bestyrde om deras utskyder. Jag tillstår, at så mycket tyckes ej den frågan wara wård: Om en *Doctors* hand skall underskrifwa *Norra Americanernes* öde håldre än en *Engelsk Lords*? Hvad har menfligheten härwid wunnit? aldrig et grand. Hwarje Soldat, som, på de Americaniska walplatser, i sitt blod utblåst sin sista pust, hade ofelbart fått lefwa flere dagar, fått föda fram flera barn och odla mera jord därest Herr Franklin blifwit född en trälacktig Japanesare i stället södas en fri Engelsman, som wille blifwa än friare.

Det lärer medgifwas mig, at menfligheten kan ej wara mer än en; så at en särskild menflighet ej är at tilgå hos hwar Nation. Är det så, så är ju menfligheten innom Europa oändeligen fördelad igenom de hwarf, som Herr Franklin, til menflighetens förmenta heder, anlagt i America, efter som en del af dese anstalter kostat Europeiskt blod. Andå ges i denna stund intet Land, där menfligheten är wärre förnedrad än i America, just i Herr Franklins Fädernesland. En menflighetens wån måste wara antingen utan ögon eller och rysa för et land, där, twärt emot Landets Religion, som förklarar alla människor för Bröder, man får i hwar plantage, se sju til åttahundrade människor sänka i träldom, ja rent af räknade til Djur-Riker, på det deras Husbonde, blott för det han är litet hwitlåtare i ansigtet, må kunna, som Herr Franklin, börja med at skrifwa recepter at Apothecare och sluta med at skrifwa Politiske Memorialer til Konungar, och ytterst så med granna egenskaper öfwerdragit alt det dolda högmod, som utbrast, då Han wid Freds-traktatens undertecknande klädde sig i samma klädning som Han bar, då Han i fordom tima snästes af en Engellsk Stats-Secrererare. Hwarföre gifwas trälar i et land, som hyser en sådan menflighetens Wån, som Herr Franklin?

Jag wet ej hwar Abbéns förjusning hade sitt tilhåll, då han, för at söka en fri jord at sin Aska, wände ögat at Norra America; hwilket like det Ödtra, framställer en Asiatick despot ibland Trälar, i hwarje plantage-ägares person. Är hwarjes despotisme ej så widsträckt som i Asien, så äro De-

Despoterne desto flere och mångfaldigare än i de andra tre Werldsdelarne, der Religionen mera bifaller Träts-ståndet och där Trälar stundom gära oårhörd lycka, jämsförelse-wis til den Creaturliga människohop, som försmågar i America.

Hwarföre kunde ei herr Rainal önska sig begrafwas i Amsterdam? Har ej frihet och Tolerance der sitt säte? Det är sant, Holländaren pratar mindre om sin frihet: Men njuter. Dock: Der skulle knapt hinna upwäpa en Franklin, förän frihets principers fina distillation skulle med krigets saekta tända detta Idoghetens land i ljusa lågor. Straxt skulle man så se en sådan Franklin, omgifwen af hela sin släkt, hastu ur fosterlandet och med barnabarn och barnabarnsbarn begifwa sig til första Monarch som han sået at deltaga i twisten, för at där sjelf agera en art af Monarch medelst et fredligt utdelande af fullmagter, kaparebref och dylika (männe menckliga?) förrätningar, under det landsmännerne hemma mistade lif, lemmar och egendom för deras inbillade frihet, werkeligen mera förtjente af den ärestod som sluteligen bleswe Franklins, för det han war så klof och lesde trygg och obefwärad på den tid, då de andre woro sådana tokar och låto slå sig i hjäl, utan at knapt hogkommas med Virgillii vers

Sic vos non vobis aratra fertis Boves.

Min Herre!

Det är billigt, at en Nation ihågkommer de Regenters Namn, hwilka warit mera omtänkte om Folkets sanna wäl, än om sina nöjen och den med blod måsade Aran. Men det är lika billigt, et desse människoslägters Wälgörare kännas af andra Folkslag, för hwilka, om de äga eller någon sin ägt en sådan lycka, det altid blir en sann glädje at finna, det andre med dem delat en lika sällhet, och at Store Män då och då upstå för at rätta Företträdares fel, hjälpa Nationer och lösa fattigdomens bojor. Af sådan orsak skickar jag Adrian IV. Leswerne, kort och öfwerfatt ur en säker Franshff Auctor.

Dåf

Påfwen *Adrian VI.* utwald 1522.

Denne Påfwe som i synnerhet utmärkte sig genom sin oegennyttia och måttelighet, älskades ej synnerligen af Romarne, ty han efterträdde Leo X, som genom sin pragt och smak för Konster, förskaffade sig de lärdas beröm och förstod at förwårta sig Folkets wördnad och tillgiffwenhet, genom sin säfanga hårlighet, hwarfdre denna oberäknlamma och blinda hopen sjelf war et offer. En Furste som ej wet at beskudda Konster och belöna sticklighet, utan at trycka sit folk med skatter, selar lika mot mänsklighet och förstånd; han lyser endast af et fallt och lånt sten, och erhåller ej annat än et owaraktigt anseende, som försvinner wid en alwarlig och råttwis undersökning af förnuftet. Där gifwes ingen sann Åra för den som ur åkt låter sin första skyldighet mot Staten. En Furste som ej gör sina Underfåtare lyckliga, ehuru lysande egenskaper han annars må hafwa, för tjener ej mera aktning än den krigsman, hwilken styr krig, Adrian lärde sanningen af dessa grunder och afwek dem aldrig; åran blie därpå så mycket större, at hans företrädares falska åra ej kunnat förblinda honom, och at han oakadt det på honom sölsade beröm, hafte nog hjerta at skapa sig en helt annan och aldeles olik plan för sin styrelse. Så snart Adrian war utwald, ådagalade han genast sitt förakt för den öfwerflödiga prakten; han förbödd Triumph-bågarna dem Romarne woro wande wid slike tillfällen upföra, och arbetet uphördte på en sådan, hwarå man redan hunnit långt och skulle kosta 500 Ducater, efter Romerska myntet. Des omsorg war sedan at förbättra Prästerskapets Seder, och at uplifwa Kyrko-disciplinen; at undanröjja misbruken med Åfvarsbrefwen och deras mångd. Han förbödd at sälja Tjensterne, som man hade gjort i des företrädares tid, hwilken infödrte denna handel. Han nedsatte taxorne, afskaffade Coadjutorskapen och gaf aldrig tjenester och sin gunst åt andra än dem, som genom seder och sticklighet, gjort sig wärdige. Då hans Brorsøn begjarte af honom et andeligt Ambete, afflog Adrian det, sågande, at framdeles skall man gifwa Mannen åt Ambetet och icke Ambetet åt mannen. Han förstod at på en gång både förwara Romerska Kyrkans rättigheter och estergifwa dem som icke wäro grundade på rättwis. Prækt och söseri actades af honom lika, men han älskade at gifwa; warandes för mycket uplyst at ej weta, det en Furste utom den strängaste hushållning aldrig kan wära wärfeligen wälgörande. Korteligen han war Påfwe utan högmod, Dygdig utan at göra

